

Ara tırma Makalesi
Research Article

Elazı lı Su Ürünleri Kooperatiflerinin Mevcut Durumu

İhan CANPOLAT*, Erdem MEM O LU, Selahattin GÜRÇAY,
Nevim B R C , Gül den ARISOY

Elazı lı Su Ürünleri Ara tırma stasyonu Müdürlü ü, ELAZI

* Sorumlu yazar: Tel:0424 241 10 85
e-posta:ic23@mynet.com

Geli Tarihi: 18.06.2014
Kabul Tarihi: 28.10.2014

Abstract

The current state of fisheries cooperatives in elazig province

This study is carried out between the date of 2013-2014 in order to determine the current status of fisheries cooperatives that engaged in capture fisheries in Elazı lı Province. Research is formed data obtained by surveys and face to face interviews between 15 presidents of fisheries cooperatives that hunting activities in Keban, Karakaya, Kralkızı Dam Lake and Hazar Lake. Survey forms include questions related to the names of fisheries cooperatives, founding years, whether they are active, the number of boats and fisherman, the names of hunting fields, areas, parcel number and rental status. As a result, 11 fisheries cooperatives and 214 fishermen due to the these cooperatives and 126 boats have been found to be in Keban Dam Lake. Cooperatives were established between the date of 1974-1999 and 9 cooperatives are active, 2 cooperatives are working half actively. Total hunting area is 30,530 hectares, 9 hunting areas are rented by cooperative and 2 hunting area are rented by individuals is determined. In Karakaya Dam Lake, 2 fisheries cooperatives and 24 fishermen due to these cooperatives and 24 boats have been found. Cooperatives were established between the date of 1989-1990 and 2 cooperatives are working half actively. Total hunting area is 12,400 hectares, 2 hunting area are rented by individuals is determined. In Kralkızı Dam Lake, one fisheries cooperative and 24 fishermen due to this cooperative and 7 boats have been found. Cooperative was established in 2000 and cooperative is out of service. Total hunting area is 920 hectares and hunting area is not rented by cooperative is determined. In Hazar Lake, one fisheries cooperative and 10 fishermen due to this cooperative and 7 boats have been found. Cooperative was established in 2001 and cooperative is working half actively. Total hunting area is 8600 hectares and hunting area is rented by individual is determined.

Keywords: Cooperative, Hunting, Fishermen, Boat, Dam Lake, Survey

Özet

Bu çalı ma; Elazı lı lınde su ürünleri avcılı ı yapan balıkçılık kooperatiflerinin mevcut durumlarını belirlemek amacıyla 2013-2014 tarihleri arasında yapılmı tır. Ara tırma; Keban, Karakaya, Kralkızı Baraj Gölü ve Hazar Gölü'nde avcılık faaliyetlerinde bulunan 15 adet Su Ürünleri Kooperatif ba kanı ile yüz yüze görü ülererek, anket yöntemi ile elde edilen verilerden olu maktadır. Anket formları, Su Ürünleri Kooperatiflerinin isimlerine, kurulu yıllarına, faal olup olmadıklarına, balıkçı ve tekne sayılarına, avlak sahalalarının adlarına, alanlarına, parsel no ve kira durumlarına yönelik soruları içermektedir. Çalı ma sonucunda; Keban Baraj Gölü'nde 11 adet su ürünleri kooperatifi ve bu kooperatiflere ba lı 214 balıkçı ve 126 tekne oldu u tespit edilmi tir. Kooperatiflerin 1974-1999 tarihleri arasında kuruldu u ve 9 adet kooperatifin faal, 2 adet kooperatifin yarı faal olarak çalı tı ı tespit edilmi tir. Toplam avlak alanı 30.530 hektar oldu u, 9 adet avlak sahasının kooperatif, 2 adet avlak sahasının ahıslar tarafından kiralandı ı belirlenmi tir. Karakaya Baraj Gölü'nde 2 adet su ürünleri kooperatifi ve bu kooperatiflere ba lı 24 balıkçı ve 24 tekne oldu u tespit edilmi tir. Kooperatiflerin 1989-1990 tarihleri arasında kuruldu u ve 2 adet kooperatifin yarı faal olarak çalı tı ı tespit edilmi tir. Toplam avlak alanı 12.400 hektar oldu u, 2 adet avlak sahasının ahıslar tarafından kiralandı ı belirlenmi tir.

© Su Ürünleri Merkez Ara tırma Enstitüsü Müdürlü ü, Trabzon

Kralkızı Baraj Gölü'nde 1 adet su ürünleri kooperatifi ve bu kooperatiflere bağlı 24 balıkçı ve 7 tekne olduğu tespit edilmiştir. Kooperatifin 2000 tarihinde kurulduğu ve kooperatifin faal olmadığı tespit edilmiştir. Toplam avlak alanı 920 hektar olduğu ve avlak sahasının kooperatif tarafından kiralanmadığı belirlenmiştir. Hazar Gölü'nde ise 1 adet su ürünleri kooperatifi ve bu kooperatiflere bağlı 10 balıkçı ve 10 tekne olduğu tespit edilmiştir. Kooperatifin 2001 tarihinde kurulduğu, ve kooperatifin yarı faal olarak çalıştığı tespit edilmiştir. Toplam avlak alanı 8.600 hektar olduğu ve avlak sahasının ahıs tarafından kiralandığı, belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kooperatif, Avcılık, Balıkçı, Tekne, Baraj Gölü, Anket.

Giriş

Kooperatifçilik, tarım ve tarımdışı alanlarda başarılı uygulamalara sahip bir girişim biçimidir. Kooperatifler dünyada önemli bir ekonomik büyüklük yaratmakla birlikte istihdam ettiği insanlarla da ülke ekonomilerine katkı sağlamaktadırlar. Su ürünleri kooperatifleri, balıkçılık endüstrisinin gelişimi ve balıkçıların refah seviyesinin iyileştirilmesine odaklanmıştır, gelir artışı, yaşam standardının artırılması ve üretimin artırılması gibi hedefler taşıyan, sektördeki avcılık, işletme, yetiştiricilik veya pazarlama faaliyetlerini yürüten ilgililerin bir araya getirdiği bir örgütlenme biçimidir. Balıkçı kooperatifleri deniz balıkçılığı, iç su balıkçılığı ve yetiştiricilik sektöründe olmak üzere dünyanın hemen her tarafında bulunmaktadır. Türkiye'de bu kooperatifler daha ziyade geleneksel balıkçılık amaçlı faaliyet göstermektedir. Türkiye'de su ürünleri kooperatifçiliğinde ilk kooperatifçilik hareketi Halk Bankası'nın öncülüğünde balık ve su ürünleri kooperatifi ilk olarak 21 Nisan 1949 tarihinde İstanbul'da kurulmuştur (Kardemir ve Arat, 2014).

Su ürünleri kooperatifleri hemen hemen dünyanın her ülkesinde mevcuttur. Bu kooperatifler deniz ve içsu balıkçılığında olduğu gibi su ürünleri yetiştiriciliğinde de aktiftir ve gerek küçük ölçekli balıkçılığın gerekse büyük ölçekli balıkçılığın sürdürülebilirliğinde önemli etkileri vardır. Günümüzde bir çok balıkçılık ekonomisti, balıkçılığın içinde bulunduğu

durumda en umut verici çözümün, balıkçılıkta özel mülkiyet hakkı temelli sistemleri yaratan yönetim rejimlerinin benimsenmesi olduğunu konusunda hem fikirdir. Balıkçı kooperatifleri mülkiyet hakkı sisteminin yerini alabilir ya da bu sistemi temsil edebilir. Bu nedenle kooperatifçilik, balıkçılık yönetimi amaçlarına ulaşmak için en etkili araçlardan biridir (Ünal ve Yercan, 2006).

Kooperatif davranışları, birlikte iş yapma ve karlılıkla yardımlaşma, işbirliği ve birleşme (kooperatif) oluşturma geleneğinin insanlığın geçmişi kadar eski olduğunu anlamaktadır. İkel toplumdan bu yana, insanların tek başlarına yeneemedikleri kimi güçlükleri yenmek için işbirliği yapma yoluna gittikleri, böylece ekonomik açıdan yarar sağladıkları bilinmektedir. Birliği ve birleşmenin örgütlenmesi toplumun bulunduğu çeşitli amaçlara göre farklı farklı biçim almaktadır.

Bölümü ve uzmanlaşma arttıkça ortaklaşa çalışmanın daha belirgin dayarın ve yardımlaşma boyutları kazanmıştır, çağdaş anlamda kooperatif örgütlenmeler" tıpkı sendikacılık gibi, endüstri devriminden sonra işçi sınıfının geçim ve çalışmanın koşullarından doğan sorunların yoğunluk kazanması üzerine, çalışanların karlılıkla ortak sorunların birlikte çözmek amacıyla yeni yeni dayanışma ve karlılıkla yardımlaşma arayışları yönelmeleri sonucunda ortaya çıkmıştır (Geray, 1992).

Celayir vd. (2004) yaptıkları çalı mada, Keban Baraj Gölü'nde ilk balıkçılık faaliyetleri 1976 - 1977 yıllarında başlamıştır. Baraj gölü 8 ayrı avlak sahasına ayrılarak 2 yıllına kiraya verilmiştir. 1980 yılında ise rezervuar çevresindeki kooperatiflerin sayısı 13'e yükselmiş, aynı yıl içerisinde kooperatif ve yerleşim merkezlerinin durumu dikkate alınarak, baraj gölü 14 avlak sahasına ayrılmıştır. Keban Baraj Gölü'nde 16 adet sınırlı sorumlu su ürünleri kooperatifi kurulmuştur. Ancak bu kooperatifler, su ürünleri istihali, imlenmesi, depolanması ve pazarlanması konularında üyelerine hizmet vermek için kurulmuş olmalarına rağmen, sadece buldukları bölgedeki avlak sahasını kiralayabilmenin bir aracı olarak kullanılmaktadırlar. Bu kooperatiflerin, "kooperatifler birliği" çatısı altında bir araya gelmeleri, bilinçli balıkçılığın geliştirilmesinde ilk adım olacaktır. 1997-2000 yılları arasında yapılan düzenlemeler ile baraj gölünde 16 adet kooperatif, 16 ayrı avlak sahasında faaliyet göstermektedir. Keban Baraj Gölü'nde 16 adet kooperatife kayıtlı 306 adet balıkçı, 217 adet motorlu tekne bulunduğ u tespit edilmiştir.

Ural ve Canpolat, (2009) yaptıkları çalı mada, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde toplam 50 adet Su Ürünleri Kooperatifinin bulunduğ u, bu kooperatiflere bağlı bulunan balıkçı sayısının 1.586, tekne sayısının ise 654 adet olduğ u tespit edilmiştir. Yine bu çalı mada 2003 yılında Elazığ ilinde 15 adet su ürünleri kooperatifinin bulunduğ u ve bu kooperatiflere bağlı balıkçı sayısının 306, tekne sayısının 206 olduğ u belirlenmiştir. Elazığ ilinde 15 adet su ürünleri kooperatifinin 13'ü faal, 2'si yarı faal ve 12 avlak sahasının kooperatifler tarafından, 3 avlak sahasının ise şahıs tarafından kiralandığı belirlenmiştir.

Balıkçılık sektöründe uygulanacak politikaların ve alınacak tedbirlerin etkinliği, bu

faaliyet alanının bütün yönleriyle bilinmesine ve sektörün içinde bulunduğ u durumun yerinde incelemeler yapılarak tespit edilmesine bağlıdır. Avlak sahasının büyüklüğü ve balıkçılıkla geçimini sağlayan kişi sayısı dikkate alındığında, Keban, Karakaya, Kralkızı Baraj Gölü ile Hazar Gölü'nde faaliyet gösteren S.S.Su Ürünleri Kooperatiflerinin mevcut durumu ve avcılıkla ilgili her türlü güncel verilerin toplanması ile ilgili çalı mlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Yapılan bu çalı ma; Elazığ il sınırları içerisinde yer alan Keban, Karakaya ve Kralkızı Baraj Gölü ile Hazar Gölü'ndeki avlak sahalarında avcılık faaliyetlerinde bulunan su ürünleri kooperatiflerinin profili ve envanterinin ortaya çıkarılması, bölgede daha sonra yapılacak avcılık çalı mlarına ve ara tirmalarına temel teşkil edecek bir veri tabanı oluşturmak amacıyla 2013-2014 tarihleri arasında yürütülmüştür.

Materyal ve Metot

Bu çalı mada; Keban, Karakaya ve Kralkızı Baraj Gölü ile Hazar Gölü'nde faaliyette bulunan 15 adet S.S Su Ürünleri Kooperatifinin mevcut durumunun ortaya çıkarılabilmesi amacıyla su ürünleri kooperatiflerinin faaliyet durumu, isim ve adresleri, kurulu tarihleri, avlak sahası alanı, avlak parsel no, kira durumu, kooperatife üye balıkçı ve tekne sayısı gibi soruları içeren anket formları düzenlenmiştir (ekil 1).

Hazırlanan anket formları Keban, Karakaya ve Kralkızı Baraj Gölü ile Hazar Gölü'nde faaliyette bulunan Su Ürünleri Kooperatiflerine gidilerek, kooperatif başkanları ile yüz yüze görüşmeler sonucunda anket formları doldurulmuştur. Arazi çalı ması sonucunda, Keban, Karakaya ve Kralkızı Baraj Gölü ile Hazar Gölü'nde faaliyette bulunan Su Ürünleri Kooperatiflerine ait veriler elde edilmiştir.

ekil 1. Elazığ ili Keban, Karakaya ve Kralkızı Baraj Gölleri ile Hazar Gölü.

Bulgular

1. Kurulu Yılları

Keban Baraj Gölü'nün Elazığ ili sınırlarında yer alan ; A ın kooperatifi 1974 yılında, A a ı içme kooperatifi 1975 yılında, Aydıncık, Güzelyalı, Koçkale, A a ıba ve Örencik kooperatifleri 1977 yılında, Uzunova ve Keban kooperatifleri 1978 yılında, Yolüstü kooperatifi 1983 yılında kurulmu tur. Karakaya Baraj Gölü'nün Elazığ ili sınırlarında; Kumlutarla kooperatifi 1989 yılında, mi ku a ı kooperatifi 1990 yılında kurulmu tur. Kralkızı Baraj Gölü'nün Elazığ ili sınırlarındaki bölümünde; Çataklı kooperatifi 2000 yılında ve Hazar Gölü'nde Sivrice kooperatifi 2001 yılında kurulmu tur (Tablo 1).

Elazığ ili'ndeki su ürünleri kooperatiflerinin %36'sı 1977 yılında, %15'i 1978 yılında ve %7'si ise 1974-2011 yılları arasında kuruldukları tespit edilmi tir (ekil 2).

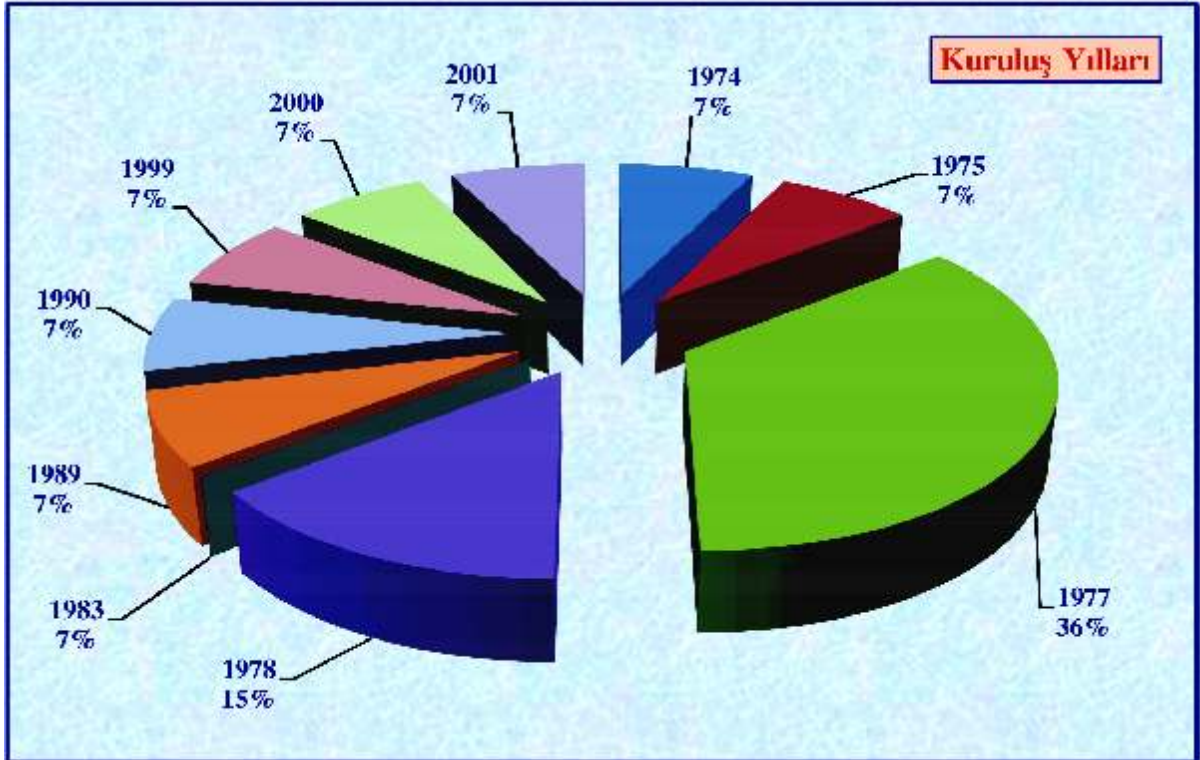
2. Parsel Alanı ve Parsel No

Keban Baraj Gölü 16 parsel ve 67.500 ha'lık bir alana, Karakaya Baraj Gölü 10 parsel ve 29.800 ha'lık bir alana, Kralkızı Baraj Gölü 4 parsel ve 5.750 ha'lık bir alana ve Hazar Gölü 1 parsel ve 8.600 ha'lık bir alana sahiptir. Elazığ ilinde bulunan su ürünleri kooperatifleri 52.450 ha'lık bir alanda avcılık faaliyetlerinde buldukları belirlenmi tir (Tablo 2).

Elazığ ili sınırları içerisinde yer alan; Keban Baraj Gölü'nde 11 parselde 30.530 ha.'lık ve %58'lik bir alanda, Karakaya Baraj Gölü'nde 2 parselde 12.400 ha.'lık ve %24'lük bir alanda ve Hazar Gölü'nde 8.600 ha.'lık ve %16'lık bir alanda su ürünleri avcılığı yapılmaktadır. Kralkızı Baraj Gölü 1 parselde ve 920 ha.'lık ve %2'lik bir bir alana sahip olmakla birlikte kooperatif faal olmadığından, su ürünleri avcılığının kooperatife bağlı olmayan balıkçılar tarafından yapıldığı tespit edilmi tir (ekil 3).

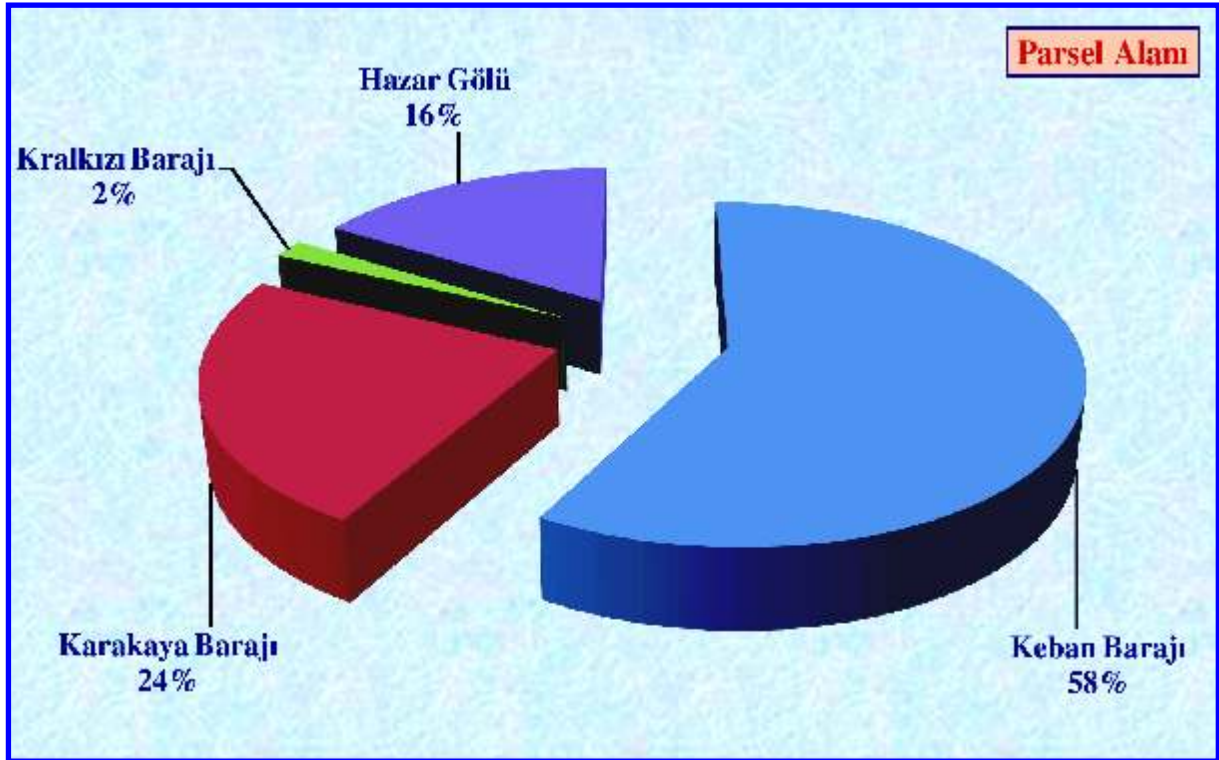
Tablo 1. Su Ürünleri Kooperatiflerinin Kurulu Yıllarına Göre Da ılımı

İl	Su Kaynağı	Kooperatif Sayısı	S.S.Su Ürünleri Kooperatifi	Kuruluş Yılları																				
				1974	1975	1977	1978	1983	1989	1990	1999	2000	2001											
Elazığ	Keban Barajı	11	Ağın	x																				
			Keban				x																	
			Aydıncık			x																		
			Güzelyalı			x																		
			Koçkale			x																		
			Aşağııçme			x																		
			Aşağıbağ			x																		
			Uzunova					x																
			Yolüstü							x														
			Örencik					x																
			Yurtbaşı																					x
Karakaya Barajı	2		İmikuşağı																		x			
Kralkızı Barajı	1		Kumlutarla																		x			
Hazar Gölü	1		Çataklı																			x		
			Sivrice																			x		
TOPLAM		15		1	1	5	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			

ekil 2. Su Ürünleri Kooperatiflerinin Kurulu Yıllarına Göre % Da ılımı.

Tablo 2. Su Ürünleri Kooperatiflerinin Parsel Alanı ve Parsel No Da ılımı

İl	Su Kaynağı	Kooperatif Sayısı	S.S.Su Ürünleri Kooperatifi	İlçesi	Parsel Alanı (Hektar)	Parsel No
Elazığ	Keban Barajı	11	Ağın	Ağın	4.700	2
			Keban	Keban	5.000	3
			Aydıncık	Merkez	7.200	6
			Güzelyalı	Merkez	2.600	9
			Koçkale	Merkez	2.000	10
			Aşağıçiçme	Merkez	2.380	11
			Aşağıbağ	Merkez	1.000	12
			Uzunova	Kovancılar	150	13
			Yolüstü	Merkez	900	14
			Örencik	Palu	1.900	15
			Yurtbaşı	Merkez	2.700	16
	Karakaya Barajı	2	İmikuşağı	Baskil	7.100	8
	Kumlutarla	Baskil	5.300	9		
	Kralkızı Barajı	1	Çataklı	Alacakaya	920	4
	Hazar Gölü	1	Sivrice	Sivrice	8.600	1
TOPLAM			15		52.450	15

ekil 3. Su Ürünleri Kooperatiflerinin Parsel Alanlarına Göre % Da ılımı.

3. Faaliyet Durumu

Elazığ ili Keban Baraj Gölü'ndeki 9 adet kooperatifin faal, 2 adet kooperatifin yarı faal olduğu tespit edilmiştir. Karakaya Baraj Gölü'nde 2 adet kooperatifin ile Hazar Gölü'ndeki kooperatifin yarı faal olduğu görülmüştür. Kralkızı Baraj Gölü'ndeki kooperatif ise faal olmadığından kooperatife üye olan balıkçılar tarafından su ürünleri avcılığı yapılmamaktadır (Tablo 3).

Elazığ ili sınırları içerisindeki 15 adet su ürünleri kooperatiflerinin % 60'ı faal, % 33'ü yarı faal olarak avcılık faaliyetlerini sürdürmekte ve % 7'si ise faal değildir (ekil 4).

4. Avlak Sahası Kira Durumu

Elazığ ili sınırları içerisinde yer alan; Keban Baraj Gölü'nde 9 avlak sahasının kooperatif, 2 avlak sahasının ise şahıslar tarafından kiralandığı tespit edilmiştir. Karakaya

Baraj Gölü'nde yer alan 2 avlak sahasının ve yine Hazar Gölü'ndeki 1 avlak sahasının şahıslar tarafından kiralanmak suretiyle su ürünleri avcılığı yapılmaktadır. Kralkızı Baraj Gölü'ndeki avlak sahasının kooperatif tarafından kiralanmadığı tespit edilmiştir (Tablo 4).

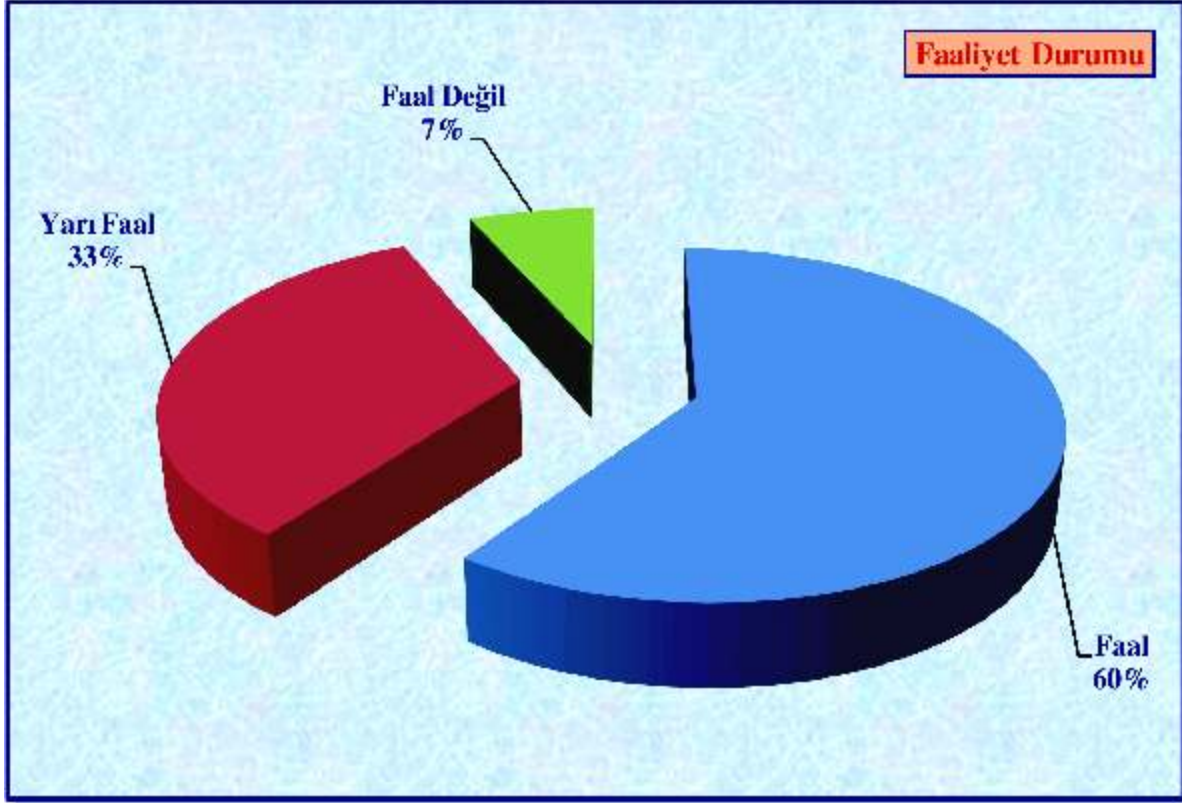
Elazığ ili'ndeki avlak sahaslarının %60'ı kooperatifler, %33'ü şahıslar tarafından kiralanarak, %7'si ise avlak sahasını kiralanmadan avcılık faaliyetlerine devam eden 15 adet su ürünleri kooperatiflerinden oluşmaktadır (ekil 5).

5. Balıkçı ve Tekne Sayısı

Elazığ ili sınırları içerisinde yer alan; Keban, Karakaya ve Kralkızı Baraj Gölleri ile Hazar Gölü'ndeki toplam 15 adet su ürünleri kooperatiflerinde toplam 272 balıkçı ve 167 tekne ile su ürünleri avcılığı yaptıkları belirlenmiştir (Tablo 5).

Tablo 3. Su Ürünleri Kooperatiflerinin Faaliyet Durumuna Göre Dağılımı

İl	Su Kaynağı	Kooperatif Sayısı	S.S.Su Ürünleri Kooperatifi	Faaliyet Durumu		
				Faal	Yarı Faal	Faal Değil
Elazığ	Keban Barajı	11	Ağın	Faal	-	-
			Keban	Faal	-	-
			Aydıncık	Faal	-	-
			Güzelyalı	-	Yarı Faal	-
			Koçkale	Faal	-	-
			Aşağıiçme	Faal	-	-
			Aşağıbağ	Faal	-	-
			Uzunova	Faal	-	-
			Yolüstü	-	Yarı Faal	-
			Örencik	Faal	-	-
			Yurtbaşı	Faal	-	-
	Karakaya Barajı	2	İmikuşağı	-	Yarı Faal	-
			Kumlutarla	-	Yarı Faal	-
			Çataklı	-	-	Faal Değil
	Hazar Gölü	1	Sivrice	-	Yarı Faal	-
TOPLAM		15	9	5	1	

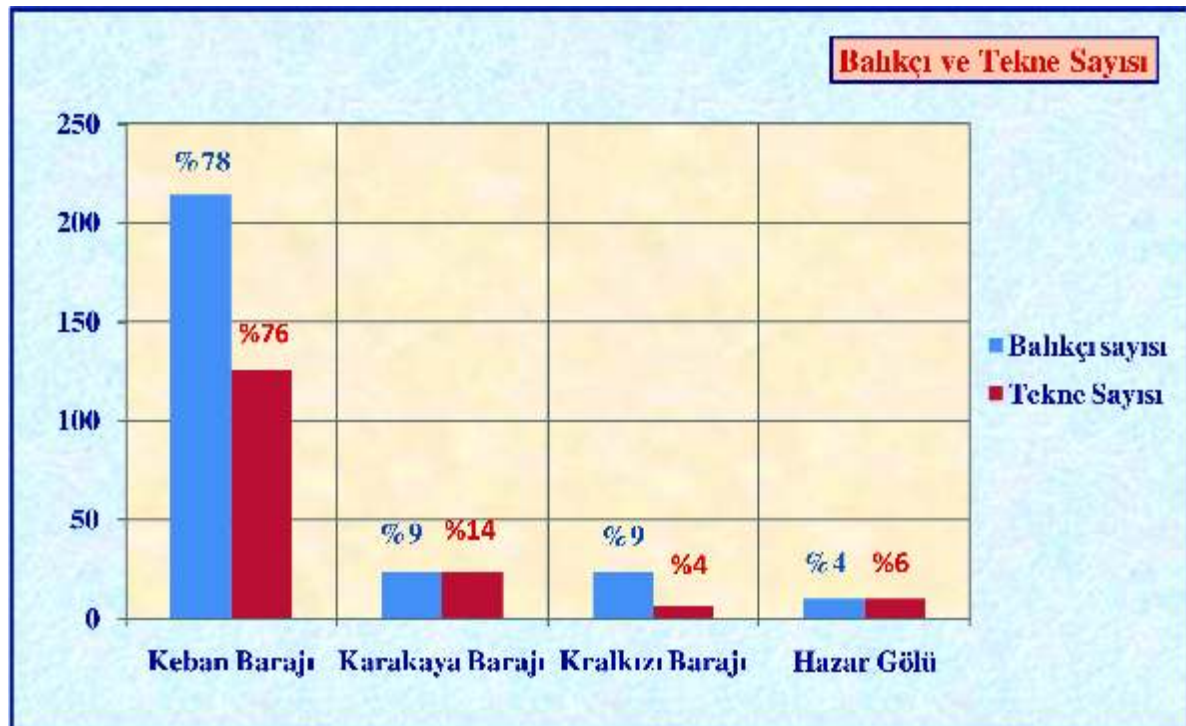
ekil 4. Su Ürünleri Kooperatiflerinin Faaliyet Durumuna Göre % Da ılımı.

Tablo 4. Su Ürünleri Kooperatiflerinin Avlak Sahalarının Kira Durumu Da ılımı

İl	Su Kaynağı	Kooperatif Sayısı	S.S.Su Ürünleri Kooperatifi	Avlak Sahası Kira Durumu				
				Kooperatif	Şahıs	Kira Değil		
Elazığ	Keban Barajı	11	Ağın	Kooperatif	-	-		
			Keban	Kooperatif	-	-		
			Aydıncık	Kooperatif	-	-		
			Güzelyalı	-	Şahıs	-		
			Koçkale	Kooperatif	-	-		
			Aşağıçme	Kooperatif	-	-		
			Aşağıbağ	Kooperatif	-	-		
			Uzunova	Kooperatif	-	-		
			Yolüstü	-	Şahıs	-		
			Örencik	Kooperatif	-	-		
			Yurtbaşı	Kooperatif	-	-		
	Karakaya Barajı	2	İmikuşağı	-	Şahıs	-		
			Kumlutarla	-	Şahıs	-		
			Kralkızı Barajı	1	Çataklı	-	-	Kira Değil
			Hazar Gölü	1	Sivrice	-	Şahıs	-
TOPLAM		15		9	5	1		

Tablo 5. Su Ürünleri Kooperatiflerinin Balıkçı ve Tekne Sayısı Dağılımı

İl	Su Kaynağı	Kooperatif Sayısı	S.S.Su Ürünleri Kooperatifi	Balıkçı Sayısı	Tekne Sayısı
Elazığ	Keban Barajı	11	Ağın	15	13
			Keban	19	12
			Aydincık	32	22
			Güzelyalı	13	9
			Koçkale	16	4
			Aşağııçme	15	8
			Aşağıbağ	15	3
			Uzunova	16	15
			Yolüstü	4	4
			Örencik	45	31
			Yurtbaşı	24	5
	Karakaya Barajı	2	İmikuşığı	8	8
			Kumlularla	16	16
			Çataklı	24	7
			Sivrice	10	10
Kralkızı Barajı	1				
Hazar Gölü	1				
TOPLAM		15		272	167

ekil 6. Su Ürünleri Kooperatiflerinin Balıkçı ve Tekne Sayısına Göre % Dağılımı.

Keban Baraj Gölü'nde 11 adet su ürünleri kooperatifindeki balıkçı sayısının %78'lik oranla 214, tekne sayısının %76'lık oranla 126 oldu u tespit edilmiştir. Karakaya Baraj Gölü'nde 2 adet su ürünleri kooperatifindeki balıkçı sayısının %9'luk oranla 24, tekne sayısının %14'lük oranla 24 oldu u belirlenmiştir. Kralkızı Baraj Gölü'nde 1 adet su ürünleri kooperatifindeki balıkçı sayısının %9'luk oranla 24, tekne sayısının %4'lük oranla 7 oldu u belirlenmiştir. Hazar Gölü'nde ise 1 adet su ürünleri kooperatifindeki balıkçı sayısının %4'lük oranla 10, tekne sayısının %6'lık oranla 10 oldu u tespit edilmiştir (ekil 6).

Tartı ma

Balıkçılık, çok eski zamanlardan beri insanlar için gıda ve istihdam sağlayan ve bu aktivite ile ulaşılan ekonomik fayda temin eden temel kaynaktır. Balıkçılar genelde balıkçı kooperatifleri altında organize olmaktadır ancak bu kooperatifler kuruluş amaçlarına göre hareket edememekte ve iyi yönetilmemektedir. Balıkçı kooperatifleri haksız rekabet, destekleme ve teviklerin yetersizliği, kooperatifçilik etimi ve dayanışma eksikliği, yanlış yönetim ve kooperatiflerin kuruluş amaçlarında yanlış planlamalar gibi nedenler yüzünden, 1940'lı yıllardan beri arzu edilen etkinliğe ulaşamamıştır. Buna rağmen kooperatifçilik, balıkçılığın içinde bulunduğu sorunları ortadan kaldırmak, bunun yanında balık stoklarını ve balıkçı toplumunu sürdürülebilir kılmak için en uygun araçlardan biri olarak görülmektedir. Türkiye balıkçısının ve balık kaynaklarının geleceğide, bir ölçüde, su ürünleri kooperatiflerinin başarısına bağlıdır. Bu nedenle balıkçılar, kendilerini sömürülmekten kurtaracak ve sosyo-ekonomik koşullarını düzeltecek olan kooperatifçilik kalkınmasını bir an evvel kefetmek ve etkin bir şekilde kullanmayı öğrenmek zorundadır (Seçer vd., 2010).

Elazığ lında bulunan S.S.Su Ürünleri kooperatiflerinin tamamı 1163 sayılı kooperatifler kanununa göre kurulmuştur. Kooperatiflerin bazılarında ortakların büyük çoğunluğu balıkçı değildir, fakat su ürünleri kooperatifin kurulması için yeterli sayıda üye olması gerektiğinden, balıkçılık yapmayan kişiler de üye edilmiştir.

Bu durumun önüne geçebilmek için su ürünleri kooperatiflerine üye olma artışı olarak, avcılık ruhsatı sahibi olunması zorunlu hale getirilmelidir. Bu güne kadar verilmiş olan ruhsat sahiplerinin hakkı saklı kalmak artışıyla yeni ruhsat alacak kişilere, önce Su Ürünleri Kooperatifleri veya Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından düzenlenecek kursa katıldıktan sonra ruhsat verilmesi, ruhsat tezkerelelerinin belli bir plan dâhilinde eğitimler almaları sağlandıktan sonra verilmesi sağlanmalıdır.

Su ürünleri kooperatiflerinin yasal-idari mevzuatlarının yeniden ele alınması ve güçlendirilmesi, balıkçılık bilincinin geliştirilmesi amacıyla eğitim programları yapmak, balıkçılık kooperatiflerinin güçlendirilmesi yoluyla balık pazarlama imkanı verecek ortam hazırlanmalıdır. Avcılık düzenlemeleri ve yasaklamalar konusunda titiz kararlar alınmalı, uygulanabilirliği ve takibi sağlanmalıdır. Yasak av araçlarının satışının kısmen yada tamamen yasaklanması, yasalara uygun balıkçılık faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi, balıkçının meslek tanımı yapılarak, bir meslek statüsü kazandırılması, yasak dönemde balıkçılara gelir getirici olanaklar sağlanmalı, devlet tarafından akaryakıt ile av araç ve gereçleri için destek ve teviklerin verilmesi sağlanmalıdır.

Çalımanın yapıldığı S.S.Su Ürünleri kooperatiflerinin büyük bir kısmında kooperatif üye kayıtları, avcılık verileri, tekne ve av araçlarına ait kayıtların tutulmadığı görülmüştür. Ülkesel bazda su ürünleri istatistiklerinin oluşturulmasında, sağlıklı verilerin

elde edilebilmesi için su ürünleri kooperatifleri ve bölgede avcılık yapan balıkçılar tarafından avlanan su ürünleri avcılığı ve kooperatife ait bilgilerin kayıtlarının düzenli bir şekilde tutulması ve bu bilincin oluşturulması gerekmektedir. Bu nedenle Su Ürünleri Kooperatiflerinde, doğru kayıt sisteminin geliştirilmesi adına, Su Ürünleri Mühendisleri görevlendirilmeleri sağlanmalıdır.

Su ürünleri sektöründeki bütün kuruluşların bir araya gelerek birliği içinde çalışmaları ve balıkçıların sorunlarının tespit edilip çözüm yolları araştırılmalıdır. Elazığ'da mevcut kooperatiflerin üyelerinin bir arada toplanabileceği, kararların alınacağı ve bilgilerin paylaşılacağı kooperatif binalarının oluşturulması tespit edilmiştir.

Avcılık sonrası karaya çıkış noktaları kooperatifler tarafından belirlenmesiyle birlikte balıkçı barınakları eklinde yapılar mevcut değildir. Karaya çıkarılan av, kabzımcılar ve komisyoncular tarafından karaya çıkış noktalarından alınarak pazara sunulmaktadır. Su ürünleri avcılığında en büyük sorun pazarlama sorunudur ve ürünlerin uygun aralarda ve fiyatlarda pazarlanmamasıdır. Balıkçı esnafı ve komisyoncularla ilişkiler düzenlenmelidir.

Kooperatiflerin güçsüz olmaları nedeniyle balıkçılar kabzımcılarla anlaşılmalarda girmekte, borçlanmakta ve gerçekçi fiyat oluşturulması engellenmektedir. Kooperatif fiyatları ile serbest piyasa arasında büyük fark, tüketicinin ödediği miktarın üreticiye yansımalarının en önemli göstergesidir. Balıkçılar kendi gücü bedellerini karşılayamamakta ve avlak sahalarının kira bedellerinin ödenme-

sinde sıkıntıları yaşamaktadır.

Bu nedenle mevcut kooperatiflerin "Su Ürünleri Kooperatifleri Birliği" altında yapılması gerekmektedir. Bu şekilde balıkçıların talebi olan bilgi, alet-ekipman ve finansman ihtiyaçlarını giderebilecek çalışmalar içerisine girilebilecektir. Su ürünleri kooperatif birliklerinin pazarlama konusunda yapacakları değişiklikler ile bölgede avcılığın da önüne geçilebilecek ayrıca kooperatif birliklerinin kurulması ile üretici ile tüketici arasındaki aracılar kaldırılarak balıkçıların kendi ürünlerini pazarlamaları sağlanabilecektir.

Kaynaklar

- Celayir, Y., Pala, M. ve Yüksel, F. 2004. Keban Baraj Gölü Balıkçılığı, Devlet Su İşleri IX. Bölge Müdürlüğü Su Ürünleri Müdürlüğü 23700 Keban/Elazığ.
- Geray, C. 1992. Kooperatifçiliğin Dünya'da ve Türkiye'deki Nicel Gelişimi.
- Kardemir, M. ve Arat, M. E. 2014. Su Ürünleri Kooperatiflerinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: İstanbul'da Bir Örnek, M.Ü. Öneri Dergisi, Cilt 2, Sayı 41, ss.133-156.
- Seçer, S., Korkmaz, A., Dinçer, C., Atar, H. H., Seçer, F. S. ve Keskin, E. 2010. Türkiye'de Sürdürülebilir Su Ürünleri Avcılığı, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Türkiye Ziraat Mühendisleri VII. Teknik Kongresi, 2. Cilt, Sayfa: 789-807, 11-15 Ocak 2010, Ankara.
- Ural, M. ve Canpolat, M. 2009. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki Su Ürünleri Kooperatiflerinin Yapısı ve Av Araçları ile Balıkçı Teknelerinin Teknik Özellikleri, TÜBAV Bilim Dergisi, Yıl: 2009, Cilt: 2, Sayı:4, Sayfa: 372-384.
- Ünal, V. ve Yercan, M. 2006. Türkiye'de Su Ürünleri Kooperatifleri ve Balıkçılar için Önemi, Ege Üniversitesi, Su Ürünleri Dergisi 23 (1-2): 221-227.